

T

The Causes of Formal Debt Default: The Case Study of Farmers in Phayao Province

Guntpishcha Gongkhonkwa^{1*}

Received: March 2, 2018 Revised: August 27, 2018 Accepted: September 27, 2018

Abstract

This research aims to 1) study the debt settlement behavior of the farmers 2) study the degree of financial literacy of the farmers and 3) study the factors affecting the debt default of the farmers. The data were collected from 405 farmers in Phayao province, obtained by multi-stage sampling. Data collection was performed using a close-ended questionnaire. The research found that most farmers in Phayao province borrowed more than one loan contract which caused a decrease in the debt paying ability. In addition, their expenditure exceeded the amount of debt to be paid. As a consequence, the farmers must borrow money for paying debts. Furthermore, debt default was caused by low level of financial skill such as calculating the interest and understanding law of obligations. From regression analysis, the findings showed that 1) there was a relationship between financial literacy and debt default and 2) there was a relationship between character of farmers and debt default.

Keywords: debt default, formal debt, farmers

¹ Department of Finance and Banking, School of Management and Information Sciences, University of Phayao

* Corresponding author. E-mail: plalioh@hotmail.com

ม

ลเหตุการค้างชำระหนี้ในระบบ: กรณีศึกษา เกษตรกรในจังหวัดพะเยา

กานต์พิชชา กองคนขวา^{1*}

วันรับบทความ: March 2, 2018 วันแก้ไขบทความ: August 27, 2018 วันตอบรับบทความ: September 27, 2018

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ คือ 1) ศึกษาพฤติกรรมการชำระหนี้ของเกษตรกร 2) ศึกษาระดับความรู้ทางการเงินของเกษตรกร และ 3) ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อหนี้ที่ค้างชำระของเกษตรกร โดยกลุ่มตัวอย่างคือ เกษตรกรที่อาศัยอยู่ในจังหวัดพะเยาจำนวน 405 คน ซึ่งได้มาด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามปลายปิด ผลการวิจัย พบว่า ส่วนใหญ่เกษตรกรในจังหวัดพะเยามีการกู้ยืมมากกว่า 1 สัญญา จึงเป็นสาเหตุทำให้ความสามารถในการชำระหนี้ลดลง และเกษตรกรยังมีจำนวนค่าใช้จ่ายที่มากกว่าจำนวนหนี้ที่ต้องชำระ จึงทำให้บางครั้งต้องทำการกู้ยืมเงินเพื่อนำมาชำระหนี้ มากไปกว่านั้นเกษตรกรยังมีทักษะทางการเงินอยู่ในระดับต่ำ ได้แก่ วิธีการคำนวณจำนวนดอกเบี้ย และกฎหมายเกี่ยวกับหนี้ จึงเป็นสาเหตุของการค้างชำระหนี้ด้วย สำหรับผลการวิเคราะห์หัตถดถอยผู้วิจัย พบว่า 1) ความรู้ทางการเงินมีความสัมพันธ์กับจำนวนหนี้ที่ค้างชำระ และ 2) ลักษณะนิสัยในการชำระหนี้ของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับจำนวนหนี้ที่ค้างชำระ

คำสำคัญ: การค้างชำระหนี้ หนี้ในระบบ เกษตรกร

¹ สาขาวิชาการเงินและการธนาคาร คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

* Corresponding author. E-mail: plalih@hotmail.com

บทนำ

ปัญหานี้สินคือหนึ่งในตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อให้การขยายตัวของเศรษฐกิจในประเทศเกิดการชะลอตัว (Annageldy, 2016) และส่งผลกระทบต่อการบริโภคของประชาชนในประเทศ (บุษกร ถาวรประสิทธิ์, 2555) (Kartik, 2008) ยิ่งถ้าหากผู้กู้เป็นครัวเรือนที่มีรายได้น้อยด้วยแล้วก็จะส่งผลกระทบต่อความสามารถในการชำระหนี้คืนในอนาคต (ธนาคารออมสิน, 2560) ซึ่งยิ่งเป็นการซ้ำเติมให้ระบบเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของผู้กู้ย่ำแย่ไปยิ่งกว่าเดิม

อนึ่งระบบเศรษฐกิจไทยได้จำแนกให้ผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรจัดอยู่ในกลุ่มของผู้มีรายได้น้อยเนื่องจากมีรายได้น้อยไม่เกิน 100,000 บาทต่อปี ทั้งนี้รายได้ดังกล่าวจะมีจำนวนค่อนข้างน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอาชีพอื่น ๆ ดังนั้น ทางภาครัฐจึงได้พยายามเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือด้านการเงินให้แก่ผู้มีรายได้น้อยผ่านโครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ แต่ก็พบว่ายังคงไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นทำให้เกษตรกรต้องทำการกู้ยืมเงินเพิ่ม จึงเป็นสาเหตุทำให้ปัญหานี้สินได้สะสมมาเรื่อย ๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ตารางที่ 1 สถิติรายได้และจำนวนหนี้สินของครัวเรือน (หน่วย: บาท)

ปี พ.ศ.	รายได้เงินสดสุทธิ ของครัวเรือน	รายได้สุทธิ ทางการเกษตร	จำนวนหนี้สิน	สัดส่วนหนี้สิน ต่อรายได้
2555	158,175	57,849	59,808	0.38
2556	159,034	57,625	76,697	0.48
2557	168,533	48,470	82,572	0.49
2558	191,932	57,063	100,977	0.53
2559	200,284	57,091	117,346	0.59

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร [สศก], 2560

จากรายงานทางสถิติของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร จะเห็นได้ว่าระหว่างปี พ.ศ. 2555-2559 ครัวเรือนมีจำนวนหนี้สินเพิ่มขึ้น และมีรายได้เงินสดสุทธิที่เพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน แต่ถ้าหากนำจำนวนหนี้สินไปเปรียบเทียบกับรายได้เงินสดสุทธิ ก็จะพบว่า สัดส่วนดังกล่าวได้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ กล่าวอีกอย่าง คือ ปริมาณหนี้สินได้เพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่มากกว่าจำนวนรายได้ที่เพิ่มขึ้น

จากที่มาของปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยที่เป็นมูลเหตุของการค้างชำระหนี้ในระบบและศึกษาพฤติกรรมการชำระหนี้ในระบบของเกษตรกรในจังหวัดพะเยาทั้ง 9 อำเภอ เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อชำระหนี้ อันจะนำไปสู่แนวทางในการบริหารจัดการหนี้สินของกลุ่มเกษตรกรได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ เพื่อลดจำนวนหนี้สินในระบบที่ค้างชำระในปัจจุบัน และลดการก่อหนี้ใหม่ในอนาคต โดยท้ายที่สุดแล้วจะทำให้เกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่ยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการชำระหนี้ในระบบของเกษตรกรในจังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาระดับความรู้ทางการเงินของเกษตรกรในจังหวัดพะเยา
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อหนี้ที่ค้างชำระของเกษตรกรในจังหวัดพะเยา

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดหนี้สิน/สินเชื่อ

ในทางธุรกิจนิยามของคำว่า หนี้ คือ เงินที่เราได้กู้ยืมบุคคลอื่นมา (รัชนีกร วงศ์จันทร์, 2558) โดยมีพันธะหรือภาระผูกพัน (Obligation) ที่ต้องชำระคืนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยให้แก่ผู้ให้กู้ตามเวลาในอนาคตที่ได้มีการตกลงกันไว้ โดยประเภทของหนี้จะสามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) หนี้สินในระบบ (Formal Debt) และ 2) หนี้สินนอกระบบ (Informal Debt) ทั้งนี้ในระบบเศรษฐกิจนั้น หนี้สินและสินเชื่อจะมีอิทธิพลต่อการบริโภคของประชาชน ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 3 ประเด็นหลัก ดังต่อไปนี้ (บุษกร ถาวรประสิทธิ์, 2555)

- 1) การเพิ่มประสิทธิภาพการบริโภค หรือเป็นการขยายขอบเขตการบริโภคของประชาชน
- 2) ทำให้เกิดเครื่องมือสินเชื่อต่าง ๆ ซึ่งก่อให้เกิดรายได้ในรูปของดอกเบี้ยแก่ผู้ออม
- 3) การช่วยพยุงอุปสงค์ในสินค้าอุปโภคบริโภคเพื่อไม่ให้ราคาคงต่ำ

2. แนวคิดความรู้ทางการเงิน

ความรู้ทางการเงิน (Financial Knowledge) จะเป็นการประเมินความรู้ขั้นพื้นฐานทางการเงินของแต่ละบุคคล โดยการประเมินดังกล่าวจะสามารถพิจารณาได้จากพฤติกรรมทางการเงิน 4 ด้าน ได้แก่ 1) การจัดการทางการเงิน 2) การวางแผนล่วงหน้า 3) การเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงินให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ 4) การได้รับความช่วยเหลือด้านการจัดการทางการเงิน

อนึ่งความรู้ทางการเงินจะมีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมทางการเงินของบุคคล ดังนั้น การประเมินความรู้ทางการเงินจึงเป็นการประเมินความรู้ขั้นพื้นฐานทางการเงินด้วย 3 ตัวแบบ ได้แก่ 1) ความรู้และความเข้าใจ (Knowledge & Understanding) 2) ทักษะหรือความเชี่ยวชาญ (Skill) และ 3) ทักษะคติ (Attitude) (สุขใจ น้ำพุด, อนุชานาฏ เจริญจิตรกรรม, และสมนึก วิวัฒน์, 2557)

3. แนวคิดพฤติกรรมการชำระหนี้

เนื่องจากผู้บริโภคมีความต้องการบริโภคสินค้าหรือบริการในปัจจุบันมากกว่าปริมาณของรายได้หรือสินทรัพย์ที่บุคคลนั้นมีอยู่ จึงทำให้เกิดการกู้ยืมเงินทั้งในระบบและนอกระบบเพื่อการบริโภค และทำให้มีภาระหนี้ที่ผู้บริโภคต้องจ่ายคืนในปีหน้า (ชยันต์ ต้นติวัสตาการ, 2556)

ภาระหนี้ที่ผู้บริโภครู้จักต้องจ่ายคืนในปีหน้า = $[1 + r] B$

โดยที่ B คือ จำนวนที่กู้ยืมได้สูงสุด
r คือ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้

สำหรับการพิจารณาด้านพฤติกรรมการชำระหนี้ของผู้กู้/ผู้ขอสินเชื่อจะสามารถพิจารณาได้จาก 3 ปัจจัย ซึ่งเรียกอีกอย่างว่า 3C โดยจะประกอบไปด้วย 1) นิสัยในการจ่ายชำระ (Character) 2) ความสามารถในการจ่ายชำระ (Capacity) และ 3) เงินทุน/สินทรัพย์ที่ใช้ในการจ่ายชำระ (Capital) (สุการ์รัตน์ พิมลรัตนกานต์, 2555)

การทบทวนวรรณกรรม

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาผู้มีรายได้น้อยที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีปริมาณหนี้สินที่กู้ยืมมาจากสถาบันการเงินเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ และเกษตรกรหนึ่งรายก็ทำการกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินมากกว่า 1 แห่งขึ้นไป (วัชรพล วิลาวรรณ และสุภาภรณ์ พวงชมพู, 2558) จากพฤติกรรมการกู้ยืมดังกล่าวจึงเป็นสาเหตุที่ทำให้กลุ่มเกษตรกรไม่มีศักยภาพเพียงพอในการชำระหนี้คืนหรือมีการผิดนัดชำระหนี้เกิดขึ้น โดยเฉพาะเกษตรกรที่กู้ยืมเงินเพื่อวัตถุประสงค์ในการทำเกษตร (สมฤทัย บัวกิ่ง, พินิจ ดวงจินดา, และอรจันทร์ ศิริโชติ, 2555)

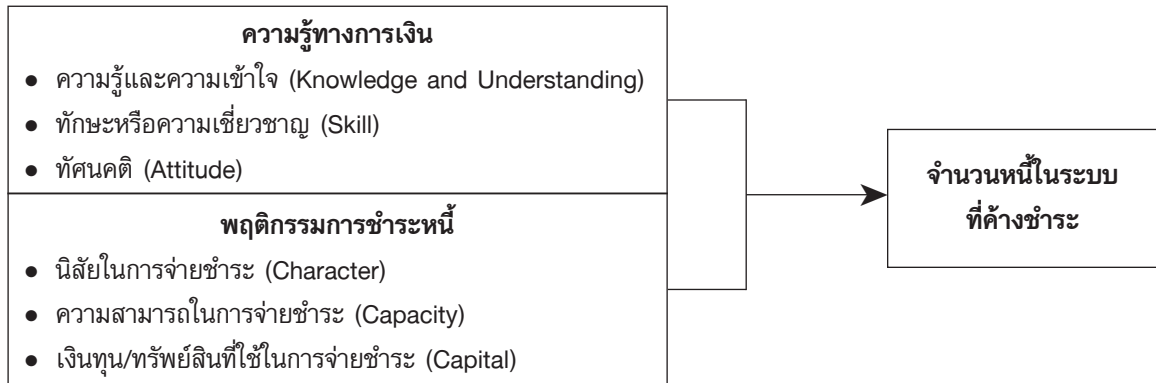
จากการผิดนัดชำระหนี้ของกลุ่มเกษตรกรไม่ว่าจะเป็นเงินต้นหรือดอกเบี้ย จะนำไปสู่ข้อเกิดของหนี้สินที่พอกพูนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการชำระหนี้ของเกษตรกรสามารถจำแนกออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่

1) ปัจจัยภายใน ซึ่งเป็นปัจจัยที่เกิดจากตัวของเกษตรกรเอง ได้แก่ รายได้ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนหนี้สินในครัวเรือน พื้นที่ทำการเกษตร ระยะเวลาการทำสัญญากู้ยืม (วัชรพล วิลาวรรณ และสุภาภรณ์ พวงชมพู, 2558) รายจ่าย การเพิ่มขึ้นของราคาสินค้าอุปโภคบริโภค (ทิพย์ญา ภิรมย์ และบุษกร ถาวรประสิทธิ์, 2555) สินทรัพย์ที่นำมาค้ำประกัน และความเข้าใจเกี่ยวกับการชำระหนี้ (สมฤทัย บัวกิ่ง และคนอื่น ๆ, 2555)

2) ปัจจัยภายนอก เป็นสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่เหนือการควบคุมของเกษตรกร ซึ่งจะประกอบไปด้วย 4 ปัจจัย ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านภัยธรรมชาติ ด้านสังคม และด้านการเมือง (นภาพร ลิ้มประพันธ์, 2553)

อย่างไรก็ดี ญัฐภัทร คำสิงห์วงศ์ และสุภาภรณ์ พวงชมพู (2558) ได้พบว่า เกษตรกรมีการวางแผนเพื่อการชำระหนี้ 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) การลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนที่ไม่จำเป็น 2) การเพิ่มปริมาณเงินออม 3) การลดต้นทุนในการทำเกษตร 4) การกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินทุนอื่นเพื่อนำมาชำระหนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัย คือ ผู้ที่มีอาชีพการเกษตรและอาศัยอยู่ในจังหวัดพะเยาทั้ง 9 อำเภอ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 96,492 คน (กรมส่งเสริมการเกษตร [กสก], 2560)

สำหรับขนาดตัวอย่างการวิจัยจะคำนวณหาโดยใช้วิธีการคำนวณของ Taro Yamane ซึ่งจะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 398 คน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1: ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย

ผู้วิจัยกำหนดให้ทั้ง 9 อำเภอมีสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างในจำนวนที่เท่ากัน ซึ่งจะใช้วิธีคำนวณด้วยการนำจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมาหารด้วยจำนวนอำเภอ ทั้งนี้จะมีผลลัพธ์เท่ากับ 45 คนต่ออำเภอ ดังนั้น ขนาดตัวอย่างสำหรับการวิจัยจึงมีจำนวนทั้งสิ้น 405 คน

ขั้นที่ 2: ใช้วิธีการสุ่มแบบจับฉลาก

ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการจับฉลากมา 2 ตำบลจากทุก ๆ อำเภอ ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการกระจายข้อมูลวิจัยในแต่ละอำเภอให้มีความเท่าเทียมกัน ซึ่งผลการจับฉลากในแต่ละอำเภอจะมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ตารางกลุ่มตัวอย่างการวิจัย

อำเภอ	จำนวนตัวอย่าง	จำนวนตำบล ในแต่ละอำเภอ	ชื่อตำบลที่ได้จากการจับฉลาก
1. เชียงคำ	45	10	ตำบลเวียง ตำบลร่มเย็น
2. เชียงม่วน	45	3	ตำบลบ้านม่วง ตำบลเชียงม่วน
3. เมืองพะเยา	45	15	ตำบลสันป่าม่วง ตำบลบ้านต๋อน
4. แม่ใจ	45	6	ตำบลแม่สุก ตำบลแม่ใจ
5. จุน	45	7	ตำบลห้วยข้าวก่า ตำบลจุน
6. ดอกคำใต้	45	12	ตำบลสันโค้ง ตำบลสว่างอารมณ์
7. ปง	45	7	ตำบลปง ตำบลนาปรัง
8. ภูกามยาว	45	3	ตำบลดงเจน ตำบลห้วยแก้ว
9. ภูซาง	45	5	ตำบลป่าสัก ตำบลทุ่งกล้วย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาเพื่อใช้สำหรับการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบปลายปิด (Close-ended Form) โดยให้กลุ่มตัวอย่างอ่านและตอบคำถามด้วยตนเอง ทั้งนี้การสร้างแบบสอบถามจะต้องมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ตัวแปร และกรอบแนวคิดการวิจัยที่ได้มีการกำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาแนวคิดการสร้างแบบสอบถามจากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วจึงดำเนินการสร้างแบบสอบถาม และดำเนินการตรวจสอบเชิงเนื้อหาและการใช้ภาษากับผู้เชี่ยวชาญ (Subject Matter Specialists) เพื่อให้เครื่องมือวิจัยมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหามากที่สุด โดยส่วนประกอบของแบบสอบถามจะประกอบไปด้วย 4 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1: ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ และสถานภาพ

ส่วนที่ 2: ข้อมูลการกู้ยืมในระบบ เป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ แหล่งเงินกู้ในระบบ จำนวนสัญญาเงินกู้ และจำนวนเงินกู้ที่ค้างชำระ

ส่วนที่ 3: ความรู้ทางการเงิน เป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ จำนวน 18 ข้อ โดยให้เลือกตอบว่า ถูก หรือ ผิด เพื่อประเมินความรู้ทางการเงิน 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้และความเข้าใจ (Knowledge and Understanding) ทักษะหรือความเชี่ยวชาญ (Skill) และทัศนคติ (Attitude) ด้านละ 6 คำถาม

ส่วนที่ 4: พฤติกรรมการชำระหนี้ เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ ไม่เคย นาน ๆ ครั้ง บ่อยครั้ง และเป็นประจำ จำนวน 18 ข้อ เพื่อประเมินเกี่ยวกับพฤติกรรมการชำระหนี้ 3 ด้าน ได้แก่ นิสัยในการจ่ายชำระ (Character) ความสามารถในการจ่ายชำระ (Capacity) และเงิน/ทรัพย์สินที่ใช้ในการจ่ายชำระ (Capital)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองแจกแบบสอบถามจำนวน 20 ชุด ก่อนการเก็บข้อมูลจริง ทั้งนี้เพื่อนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ทั้งนี้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's alphas coefficient) ของแบบสอบถามจะมีค่าเท่ากับ 0.838 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.7 แสดงว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง

หลังจากที่ผลการทดสอบความเชื่อมั่นได้ผ่านตามเกณฑ์แล้ว ผู้วิจัยดำเนินการลงพื้นที่เป้าหมายเพื่อแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่ได้มีการกำหนดไว้ โดยทำการติดต่อกับผู้นำชุมชนเพื่อนัดวันเวลา และสถานที่ แล้วจึงจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลวิจัยและนำส่งให้กับผู้นำชุมชน แล้วจึงดำเนินการลงพื้นที่วิจัยภาคสนาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลของแบบสอบถามส่วนที่ 1, 2, 3 และ 4 ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) สำหรับการวิเคราะห์และแปลผลของแบบสอบถามความรู้ทางการเงิน เนื่องจากว่าคะแนนรวมในแต่ละด้านจะเท่ากับ 6 คะแนน ทั้งนี้ค่าเฉลี่ยของคะแนนจึงเท่ากับ 3 ดังนั้นผู้วิจัยจะมีเกณฑ์การตีความคะแนนเฉลี่ยตามตารางที่ 3 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ตารางช่วงคะแนนเฉลี่ยความรู้ทางการเงิน

ช่วงคะแนน	การตีความ
อยู่ระหว่าง 0.00-2.99	มีความรู้ทางการเงินในระดับต่ำกว่าเกณฑ์
อยู่ระหว่าง 3.00-6.00	มีความรู้ทางการเงินในเกณฑ์ดี

3) ในส่วนของการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลของแบบสอบถามด้านพฤติกรรมการชำระหนี้ ผู้วิจัยจะแปลผลคะแนนโดยใช้วิธีการแบ่งเป็นอันตรภาคชั้น ซึ่งกำหนดจากค่าคะแนนเฉลี่ยของระดับพฤติกรรม ตามรายละเอียดในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ตารางช่วงคะแนนพฤติกรรมการชำระหนี้

ช่วงคะแนน	การตีความ
อยู่ระหว่าง 0.00-0.75	ไม่เคยมีพฤติกรรม
อยู่ระหว่าง 0.76-1.50	มีพฤติกรรมนาน ๆ ครั้ง
อยู่ระหว่าง 1.51-2.25	มีพฤติกรรมบ่อยครั้ง
อยู่ระหว่าง 2.26-3.00	มีพฤติกรรมเป็นประจำ

4) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ผู้วิจัยได้เลือกใช้การวิเคราะห์ถดถอย (Regression Analysis) โดยจะพิจารณาความสัมพันธ์ดังกล่าวจากค่านัยสำคัญทางสถิติ (Significant Level) ที่ 95%

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 52.25 และเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 47.75 โดยส่วนใหญ่จะมีอายุอยู่ระหว่าง 51-60 ปี (ร้อยละ 42.50) รองลงมาคือ อายุ 61 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 28.75), อายุ 41-50 ปี (ร้อยละ 23), อายุ 31-40 ปี (ร้อยละ 5.50), และอายุต่ำกว่า 30 ปี (ร้อยละ 0.25) สำหรับสถานภาพส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างคือ แต่งงาน (ร้อยละ 83.0), เป็นหม้าย (ร้อยละ 8), โสด/ไม่เคยแต่งงาน (ร้อยละ 4.25), แยกกันอยู่ (ร้อยละ 2.25), และหย่าร้าง (ร้อยละ 2) แสดงดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลเบื้องต้น		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	212	52.25
	หญิง	193	47.75
อายุ	ต่ำกว่า 30 ปี	1	0.25
	31-40 ปี	22	5.50
	41-50 ปี	93	23.00
	51-60 ปี	172	42.50
	61 ปีขึ้นไป	117	28.75
สถานภาพ	โสด/ไม่เคยแต่งงาน	17	4.25
	แต่งงาน	338	83.50
	หย่าร้าง	8	2.00
	แยกกันอยู่	9	2.25
	หม้าย	33	8.00

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการกู้ยืมในระบบ

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างทำการกู้ยืมจากธนาคาร/สถาบันการเงินมากที่สุด (ร้อยละ 68.25) รองลงมา คือ กองทุนหมู่บ้าน (ร้อยละ 24.75), สหกรณ์ (ร้อยละ 5.75), และอื่น ๆ (ร้อยละ 1.25) โดยส่วนใหญ่ จะมีสัญญาการกู้ยืมจำนวน 1 สัญญา (ร้อยละ 43.50) รองลงมา คือ 2 สัญญา (ร้อยละ 31.50), 3 สัญญา (ร้อยละ 17), และ 4 สัญญาขึ้นไป (ร้อยละ 8)

สำหรับจำนวนหนี้ที่ค้างชำระ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีหนี้สินในระบบที่ค้างชำระจำนวน 100,001 บาท ขึ้นไป (ร้อยละ 46.25) รองลงมา คือ 20,001-40,000 บาท (ร้อยละ 25.50), 40,001-60,000 บาท (ร้อยละ 10.75), ต่ำกว่า 20,000 บาท (ร้อยละ 8.25), 80,001-100,000 บาท (ร้อยละ 5), และ 60,001-80,000 บาท (ร้อยละ 4.25) แสดงดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ข้อมูลการกู้ยืมในระบบ

	ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
แหล่งเงินกู้ ในระบบ	ธนาคาร/สถาบันการเงิน	277	68.25
	กองทุนหมู่บ้าน	100	24.75
	สหกรณ์	23	5.75
	อื่น ๆ	5	1.25
จำนวน สัญญาเงินกู้	1 สัญญา	176	43.50
	2 สัญญา	128	31.50
	3 สัญญา	69	17.00
	4 สัญญาขึ้นไป	32	8.00
จำนวนเงิน ที่ค้างชำระ	ต่ำกว่า 20,000 บาท	34	8.25
	20,001-40,000 บาท	103	25.50
	40,001-60,000 บาท	44	10.75
	60,001-80,000 บาท	17	4.25
	80,001-100,000 บาท	20	5.00
	100,001 บาทขึ้นไป	187	46.25

3. ผลการวิเคราะห์ความรู้ทางการเงิน

3.1 ผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยความรู้ทางการเงิน

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างสามารถตอบคำถามความรู้ทางการเงินทั้ง 3 ด้าน ซึ่งมีคะแนนรวมในแต่ละด้านเท่ากับ 6 คะแนน โดยผลการตอบคำถามจะเป็นดังนี้ คือ ด้านความรู้และความเข้าใจ มีคะแนน

เฉลี่ยเท่ากับ 4.27 ด้านทักษะหรือความเชี่ยวชาญ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.97 และด้านทัศนคติ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้และความเข้าใจและทัศนคติทางการเงินในเกณฑ์ดี แต่ในขณะเดียวกัน ก็พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทักษะหรือความเชี่ยวชาญทางการเงินอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์เล็กน้อย แสดงดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 คะแนนเฉลี่ยความรู้ทางการเงิน

ความรู้ทางการเงิน	คะแนนเฉลี่ย
1. ด้านความรู้และความเข้าใจ	4.27
2. ด้านทักษะหรือความเชี่ยวชาญ	2.97
3. ด้านทัศนคติ	4.41

3.2 ผลการวิเคราะห์การตอบคำถามความรู้ทางการเงิน

3.2.1 ด้านความรู้และความเข้าใจ (Knowledge & Understanding)

ผลการศึกษา พบว่า สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่สามารถตอบคำถาม K1, K3, และ K6 ได้ถูกต้องมีมากกว่า แต่กลับพบว่าคำถาม K2, K4, และ K5 มีสัดส่วนของผู้ที่ตอบถูกและตอบผิดในจำนวนใกล้เคียงกัน แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างบางส่วนมีความรู้และความเข้าใจอยู่ในระดับต่ำใน 3 ประเด็น ได้แก่ อัตราดอกเบี้ยในสัญญา ค่าปรับกรณีชำระล่าช้า และหลักประกันการกู้ยืม แสดงดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ด้านความรู้และความเข้าใจทางการเงิน

คำถามความรู้และความเข้าใจทางการเงิน		จำนวน	ร้อยละ
(K1) จำนวนเงินต้นจะลดลงเมื่อมีการชำระหนี้	ตอบถูก	349	86.25
	ตอบผิด	56	13.75
(K2) อัตราดอกเบี้ยในสัญญาจะระบุเป็นร้อยละต่อปี	ตอบถูก	254	62.75
	ตอบผิด	151	37.25
(K3) จำนวนดอกเบี้ยจะขึ้นอยู่กับปริมาณเงินต้นที่กู้ยืม	ตอบถูก	374	92.25
	ตอบผิด	31	7.75
(K4) หากชำระหนี้ล่าช้าจะมีค่าปรับเกิดขึ้น	ตอบถูก	194	48.00
	ตอบผิด	211	52.00
(K5) หลักทรัพย์ค้ำประกันจะโดนยึดถ้าหากไม่สามารถชำระหนี้ได้	ตอบถูก	209	51.50
	ตอบผิด	196	48.50
(K6) เงินกู้ในระบบมีความเสี่ยงต่ำกว่าเงินกู้นอกระบบ	ตอบถูก	350	86.50
	ตอบผิด	55	13.50

3.2.2 ผลการวิเคราะห์ด้านทักษะหรือความเชี่ยวชาญ (Skill)

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่สามารถตอบคำถาม S2 และ S4 ได้ถูกต้องมีสัดส่วนที่มากกว่า แต่ในส่วนของคำถาม S3 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกและตอบผิดจะมีจำนวนที่ใกล้เคียงกัน แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างบางส่วนมีความรู้เกี่ยวกับลักษณะของอัตราดอกเบี้ยลอยตัวในระดับต่ำ แสดงดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์ด้านทักษะหรือความเชี่ยวชาญทางการเงิน

คำถามทักษะหรือความเชี่ยวชาญทางการเงิน		จำนวน	ร้อยละ
(S1) เงินต้น x อัตราดอกเบี้ย = จำนวนดอกเบี้ยจ่าย	ตอบถูก	148	36.50
	ตอบผิด	257	63.50
(S2) อัตราดอกเบี้ยคงที่ คือ อัตราดอกเบี้ยที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดอายุสัญญา	ตอบถูก	346	85.50
	ตอบผิด	59	14.50
(S3) อัตราดอกเบี้ยลอยตัว คือ อัตราดอกเบี้ยที่มีการขึ้น/ลงตลอดอายุสัญญา	ตอบถูก	235	58.00
	ตอบผิด	170	42.00
(S4) อัตราดอกเบี้ยเงินกู้สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก	ตอบถูก	313	77.25
	ตอบผิด	92	22.75
(S5) อัตราดอกเบี้ยตามกฎหมาย คือ ห้ามเกินร้อยละ 15	ตอบถูก	75	18.50
	ตอบผิด	330	81.50
(S6) การไม่ชำระหนี้ ตามกฎหมายถือว่าเป็นคดีแพ่ง	ตอบถูก	91	22.50
	ตอบผิด	314	77.50

อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่าสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบคำถามผิดในข้อ S1, S5, และ S6 มีจำนวนที่สูงกว่าผู้ที่ตอบคำถามถูก ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ใน 2 ประเด็น ได้แก่ วิธีการคำนวณจำนวนดอกเบี้ย และกฎหมายเกี่ยวกับหนี้

3.2.3 ผลการวิเคราะห์ด้านทัศนคติ (Attitude)

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่สามารถตอบคำถาม A1, A3, A4, A5, และ A6 ได้ถูกต้องมีสัดส่วนที่มากกว่า แต่สำหรับคำถาม A2 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกและตอบผิดจะมีจำนวนที่ใกล้เคียงกัน แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างบางส่วนมีทัศนคติผิดในเรื่องของผลกระทบจากการค้างชำระหนี้ที่มีต่อเงินต้น

ตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ด้านทัศนคติทางการเงิน

คำถามทัศนคติทางการเงิน		จำนวน	ร้อยละ
(A1) การค้างชำระหนี้จะมีผลทำให้จำนวนหนี้เพิ่มสูงขึ้น	ตอบถูก	341	84.25
	ตอบผิด	64	15.75
(A2) การค้างชำระหนี้จะไม่ทำให้เงินต้นเพิ่มสูงขึ้น	ตอบถูก	226	55.75
	ตอบผิด	179	44.25
(A3) การค้างชำระหนี้จะมีผลทำให้ดอกเบี้ยจ่ายเพิ่มสูงขึ้น	ตอบถูก	308	76.00
	ตอบผิด	97	24.00
(A4) ระยะเวลาการชำระหนี้จะสั้นลงถ้าหากมีการชำระหนี้จำนวนมาก ๆ ต่องวด	ตอบถูก	372	91.75
	ตอบผิด	33	8.25
(A5) การชำระหนี้ตรงตามเวลาจะมีผลต่อการขอกู้ครั้งถัดไป	ตอบถูก	381	94.00
	ตอบผิด	24	6.00
(A6) ขั้นตอนการขอกู้ยืมในระบบง่ายกว่าการกู้ยืมนอกระบบ	ตอบถูก	247	61.00
	ตอบผิด	158	39.00

4. ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการชำระหนี้

ผลจากการวิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการชำระหนี้มีการจำแนกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ลักษณะนิสัยการชำระหนี้ ความสามารถในการชำระหนี้ และเงิน/ทรัพย์สินสำหรับการชำระหนี้ โดยผลการวิเคราะห์จะมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 ลักษณะนิสัยการชำระหนี้ (Character)

กลุ่มตัวอย่างมีการจ่ายชำระหนี้ก่อนวันครบกำหนด การจ่ายชำระหนี้ครบทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย ความประสงค์ชำระหนี้ให้หมดก่อนครบอายุสัญญา การวางแผนทางการเงินก่อนชำระหนี้ และการจ่ายชำระหนี้ก่อนนำเงินไปใช้จ่าย จะพบพฤติกรรมเหล่านี้บ่อยเป็นประจำ แต่จะพบเพียงการจ่ายชำระหนี้ในวันครบกำหนดที่มีพฤติกรรมในลักษณะบ่อยครั้ง

4.2 ความสามารถในการชำระหนี้ (Capacity)

กลุ่มตัวอย่างจ่ายชำระหนี้ครบตามจำนวนที่กำหนดอยู่เป็นประจำ และไม่เคยมีพฤติกรรมการถูกทวง การจ่ายชำระหนี้ ในส่วนของพฤติกรรมที่พบบ่อยครั้งจะได้แก่ ความเพียงพอของรายได้ต่อการชำระหนี้ บุคคลในครัวเรือนช่วยชำระหนี้ และการมีค่าใช้จ่ายมากกว่าจำนวนหนี้ที่ต้องชำระ และพฤติกรรมที่พบนาน ๆ ครั้ง คือ การขอขยายระยะเวลาการชำระหนี้

4.3 เงิน/ทรัพย์สินสำหรับการชำระหนี้ (Capital)

กลุ่มตัวอย่างไม่เคยมีพฤติกรรม การกู้ยืมเงินนอกระบบเพื่อนำมาชำระหนี้ การขายที่ดิน/อสังหาริมทรัพย์เพื่อนำเงินมาชำระหนี้ การขายเครื่องประดับมีค่าเพื่อนำเงินมาชำระหนี้ การเล่นเกมพนันเพื่อนำเงินมาชำระหนี้ และการจ่ายชำระหนี้ด้วยทรัพย์สินที่ไม่ใช่เงิน แต่ก็พบพฤติกรรมการกู้ยืมเงินในระบบเพื่อนำมาชำระหนี้ นาน ๆ ครั้ง

ตารางที่ 11 พฤติกรรมการชำระหนี้

ตัวแปร		Mean	SD	ความหมาย
ลักษณะนิสัยการชำระหนี้	จ่ายชำระหนี้ก่อนวันครบกำหนด	2.28	.928	เป็นประจำ
	จ่ายชำระหนี้ในวันครบกำหนด	2.07	1.043	บ่อยครั้ง
	จ่ายชำระหนี้ครบทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย	2.67	.651	เป็นประจำ
	มีความประสงค์ชำระหนี้ให้หมดก่อนครบอายุสัญญา	2.58	.787	เป็นประจำ
	วางแผนทางการเงินก่อนชำระหนี้	2.63	.678	เป็นประจำ
	จ่ายชำระหนี้ก่อนนำเงินไปใช้จ่าย	2.69	.560	เป็นประจำ
ความสามารถในการชำระหนี้	ความเพียงพอของรายได้ต่อการชำระหนี้	2.02	.802	บ่อยครั้ง
	จ่ายชำระหนี้ครบตามจำนวนที่กำหนด	2.69	.571	เป็นประจำ
	บุคคลในครัวเรือนช่วยชำระหนี้	1.67	1.200	บ่อยครั้ง
	มีค่าใช้จ่ายมากกว่าจำนวนหนี้ที่ต้องชำระ	1.99	.887	บ่อยครั้ง
	เคยขอขยายระยะเวลาชำระหนี้	.91	1.114	นาน ๆ ครั้ง
	เคยถูกทวงการจ่ายชำระหนี้	.54	.975	ไม่เคย
เงิน/ทรัพย์สินสำหรับการชำระหนี้	กู้ยืมเงินนอกระบบเพื่อนำมาชำระหนี้	.33	.756	ไม่เคย
	กู้ยืมเงินในระบบเพื่อนำมาชำระหนี้	.97	1.193	นาน ๆ ครั้ง
	ขายที่ดิน/อสังหาริมทรัพย์เพื่อนำเงินมาชำระหนี้	.31	.710	ไม่เคย
	ขายเครื่องประดับมีค่าเพื่อนำเงินมาชำระหนี้	.34	.749	ไม่เคย
	เล่นเกมพนันเพื่อนำเงินมาชำระหนี้	.16	.511	ไม่เคย
	จ่ายชำระหนี้ด้วยทรัพย์สินที่ไม่ใช่เงิน	.45	.919	ไม่เคย

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า โดยส่วนใหญ่แล้วกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการชำระหนี้ที่อยู่ในเกณฑ์ดี อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่น่าสนใจ คือ กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมที่พบนาน ๆ ครั้ง ได้แก่ การกู้ยืมเงินในระบบเพื่อนำมาชำระหนี้ และการขอขยายระยะเวลาชำระหนี้ นอกจากนี้ สาเหตุของการค้างชำระหนี้ส่วนหนึ่งจะเนื่อง

มาจากกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนค่าใช้จ่ายที่มากกว่าจำนวนหนี้ที่ต้องชำระ จึงเป็นผลทำให้ความสามารถในการจ่ายชำระหนี้ลดลง

5. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อหนี้ที่ค้างชำระ

5.1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนหนี้ที่ค้างชำระและความรู้ทางการเงิน

สำหรับการวิเคราะห์ถดถอยเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนหนี้ที่ค้างชำระกับความรู้ทางการเงินนั้น ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

H₀: จำนวนหนี้สินที่ค้างชำระไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ทางการเงิน

H₁: จำนวนหนี้สินที่ค้างชำระมีความสัมพันธ์กับความรู้ทางการเงิน

โดยความรู้ทางการเงินจะสามารถจำแนกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้และความเข้าใจ (Knowledge & Understanding) ทักษะหรือความเชี่ยวชาญ (Skill) และทัศนคติ (Attitude) ซึ่งเมื่อนำมาเขียนให้อยู่ในรูปสมการถดถอยจะเป็น ดังต่อไปนี้

$$\text{Debt Default} = b_0 + b_1(\text{Knowledge \& Understanding}) + b_2(\text{Skill}) + b_3(\text{Attitude})$$

ตารางที่ 12 ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนหนี้ที่ค้างชำระและความรู้ทางการเงิน

ผลการทดสอบสมมติฐาน		ความรู้และความเข้าใจ	ทักษะหรือความเชี่ยวชาญ	ทัศนคติ
จำนวนหนี้ที่ค้างชำระ	Sum of Squares	170.749	47.718	97.421
	Mean Square	28.458	7.953	16.237
	Pearson Correlation	0.316	0.045	0.093
	Sig. (2-tailed)	0.000*	0.047*	0.000*
	B	0.552	0.012	0.038
	Beta	0.311	0.006	0.019
	t-value	6.330	0.133	0.391
	Constant	1.545		
	R	0.317		
	R ²	0.101		

* มีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05

จากผลการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจำนวนหนี้ที่ค้างชำระ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\text{Sig} < 0.05$) คือ ความรู้และความเข้าใจ (0.000) ทักษะหรือความเชี่ยวชาญ (0.047) และทัศนคติ (0.000) ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าความรู้ทางการเงินทั้ง 3 ด้านมีความสัมพันธ์กับจำนวนหนี้ที่ค้างชำระ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (ยอมรับสมมติฐาน H_1)

สำหรับผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Correlation) พบว่า ความรู้ทางการเงินทั้ง 3 ด้านมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับจำนวนหนี้ที่ค้างชำระ โดยความรู้และความเข้าใจจะมีความสัมพันธ์ในระดับสูงที่สุด (0.316) รองลงมา คือ ทัศนคติ (0.093) และทักษะหรือความเชี่ยวชาญ (0.045) ตามลำดับ ทั้งนี้ความรู้ทางการเงินทั้ง 3 ด้านจะสามารถอธิบายการผันแปรของจำนวนหนี้ที่ค้างชำระได้ร้อยละ 10.1 ($R^2 = 0.101$) โดยเมื่อนำมาเขียนให้อยู่ในรูปสมการถดถอยจะได้ ดังต่อไปนี้

$$\text{Debt Default} = 1.545 + 0.552 (\text{Knowledge \& Understanding}) + 0.012 (\text{Skill}) + 0.038 (\text{Attitude})$$

5.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนหนี้ที่ค้างชำระและพฤติกรรมการชำระหนี้

สำหรับการวิเคราะห์ถดถอยเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนหนี้ที่ค้างชำระกับพฤติกรรมการชำระหนี้ ผู้วิจัยได้มีการตั้งสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

H_0 : จำนวนหนี้สินที่ค้างชำระไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการชำระหนี้

H_1 : จำนวนหนี้สินที่ค้างชำระมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการชำระหนี้

โดยพฤติกรรมการชำระหนี้จะจำแนกออกเป็น 3 พฤติกรรมได้แก่ ลักษณะนิสัยการชำระหนี้ (Character) ความสามารถในการชำระหนี้ (Capacity) และเงิน/ทรัพย์สินสำหรับการชำระหนี้ (Capital) ซึ่งเมื่อนำมาเขียนให้อยู่ในรูปสมการถดถอย (Regression Equation) จะเป็น ดังนี้

$$\text{Debt Default} = b_0 + b_1(\text{Character}) + b_2(\text{Capacity}) + b_3(\text{Capital})$$

ตารางที่ 13 ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนหนี้ที่ค้างชำระและพฤติกรรมชำระหนี้

	ค่าสถิติ	ลักษณะนิสัยในการชำระหนี้	ความสามารถในการชำระหนี้	เงิน/ทรัพย์สินสำหรับการชำระหนี้
จำนวนหนี้ที่ค้างชำระ	Sum of Squares	56.045	35.637	32.475
	Mean Square	9.341	5.939	5.412
	Pearson Correlation	0.048	-0.111	-0.073
	Sig. (2-tailed)	0.020*	0.148	0.196
	B	0.038	-0.071	-0.020
	Beta	0.043	-0.100	-0.031
	t-value	0.842	-1.865	-0.565
	Constant	4.283		
	R	0.124		
	R ²	0.015		

* มีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05

จากผลการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจำนวนหนี้ที่ค้างชำระ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig < 0.05) คือ ลักษณะนิสัยในการชำระหนี้ (0.020) แต่สำหรับความสามารถในการชำระหนี้ (0.148) และเงิน/ทรัพย์สินสำหรับการชำระหนี้ (0.196) จะไม่มีอิทธิพลต่อจำนวนหนี้ที่ค้างชำระ (ยอมรับสมมติฐาน H₀)

สำหรับผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Correlation) พบว่า ลักษณะนิสัยในการชำระหนี้มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับจำนวนหนี้ที่ค้างชำระ (0.048) แต่สำหรับความสามารถในการชำระหนี้ (-0.111) และเงิน/ทรัพย์สินสำหรับการชำระหนี้ (-0.073) จะมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับจำนวนหนี้ที่ค้างชำระ ทั้งนี้พฤติกรรมชำระหนี้ทั้ง 3 ด้านจะสามารถอธิบายการผันแปรของจำนวนหนี้ที่ค้างชำระได้ร้อยละ 1.5 (R² = 0.015) โดยเมื่อนำมาเขียนให้อยู่ในรูปสมการถดถอยได้สมการ ดังนี้

$$\text{Debt Default} = 4.283 + 0.038 (\text{Character}) - 0.071 (\text{Capacity}) - 0.020 (\text{Capital})$$

สรุปและอภิปรายผล

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 ด้านข้อมูลเบื้องต้นและข้อมูลการกู้ยืมในระบบ

กลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ที่มีอายุอยู่ระหว่าง 51-60 ปี และมีสถานภาพแต่งงานมากที่สุด โดยแหล่งเงินกู้ในระบบที่มีการกู้ยืมมากที่สุด คือ ธนาคาร/สถาบันการเงิน และทำสัญญาการกู้ยืมจำนวน

1 สัญญาเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็พบว่า มีผู้กู้จำนวน 2 สัญญาในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้จำนวนหนี้ที่ค้างชำระส่วนมากแล้วจะมีจำนวน 100,001 บาทขึ้นไป

1.2 ด้านความรู้ทางการเงิน

ผู้วิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้และความเข้าใจ และทัศนคติทางการเงินอยู่ในเกณฑ์ดี แต่ทักษะหรือความเชี่ยวชาญทางการเงินจะอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์เล็กน้อย ทั้งนี้หากสรุปปัญหาด้านความรู้ทางการเงิน จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ทางการเงินอยู่ในระดับต่ำใน 4 ประเด็น ได้แก่ อัตราดอกเบี้ยในสัญญา ค่าปรับกรณีชำระล่าช้า หลักประกันการกู้ยืม และลักษณะของอัตราดอกเบี้ยลอยตัว เนื่องจากผู้ที่ตอบคำถามถูกและผู้ที่ตอบคำถามผิดจะมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน และยังพบอีกว่ามีกลุ่มตัวอย่างจำนวนมากที่มีทัศนคติผิดว่า จำนวนเงินต้นจะเพิ่มขึ้นเมื่อค้างชำระหนี้ มากไปกว่านั้นผู้วิจัยได้พบประเด็นที่สำคัญ คือ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ขาดความรู้ในเรื่องวิธีการคำนวณจำนวนดอกเบี้ยและกฎหมายเกี่ยวกับหนี้ เนื่องจากผู้ที่ตอบคำถามผิดมีจำนวนมากกว่าร้อยละ 60

1.3 ด้านพฤติกรรมการชำระหนี้

กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการกู้ยืมเงินในระบบเพื่อนำมาชำระหนี้ และขอขยายระยะเวลาชำระหนี้ นาน ๆ ครั้ง อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างยังมีจำนวนค่าใช้จ่ายที่มากกว่าจำนวนหนี้ที่ต้องชำระ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ความสามารถในการจ่ายชำระหนี้ลดลง และเป็นผลทำให้จำนวนหนี้ที่ค้างชำระมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

1.4 ด้านปัจจัยที่มีผลกระทบต่อหนี้ที่ค้างชำระ

โดยจะพบว่า จำนวนหนี้ในระบบที่ค้างชำระมีความสัมพันธ์กับความรู้ทางการเงินทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้และความเข้าใจทางการเงิน (Knowledge and Understanding) ทักษะหรือความเชี่ยวชาญทางการเงิน (Skill) และทัศนคติทางการเงิน (Attitude) รวมทั้งลักษณะนิสัยในการชำระหนี้ (Character) จะมีความสัมพันธ์กับจำนวนหนี้ที่ค้างชำระในทิศทางเดียวกัน (Direct Relationship) แต่สำหรับความสามารถในการชำระหนี้ (Capacity) และเงิน/ทรัพย์สินสำหรับการชำระหนี้ (Capital) จะมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับจำนวนหนี้ที่ค้างชำระ (Inverse Relationship)

2. อภิปรายผลการวิจัย

ประเด็นแรก: จากผลการวิจัยข้างต้นจะเห็นได้ว่า เกษตรกรในจังหวัดพะเยามีการกู้ยืมในระบบจำนวน 1 และ 2 สัญญาในจำนวนมาก โดยพฤติกรรมการกู้ยืมดังกล่าวเป็นสาเหตุที่ทำให้เกษตรกรไม่มีความสามารถในการชำระหนี้เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับวัชรพล วิลาวรรณ และสุภาภรณ์ พวงชมพู (2558) ที่พบว่า เกษตรกรหนึ่งรายจะทำการกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินมากกว่า 1 แห่งขึ้นไป ซึ่งเป็นผลทำให้กลุ่มเกษตรกรไม่มีศักยภาพเพียงพอในการชำระหนี้คืนหรือมีการผัดผ่อนชำระหนี้เกิดขึ้น

ประเด็นที่สอง: ในด้านพฤติกรรมการชำระหนี้ พบว่า เกษตรกรในจังหวัดพะเยามีจำนวนค่าใช้จ่ายที่มากกว่าจำนวนหนี้ที่ต้องชำระ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ความสามารถในการจ่ายชำระหนี้ลดลง ซึ่งสอดคล้องกับทิพย์ญา ภิรมย์ และบุษกร ถาวรประสิทธิ์ (2555) ที่พบว่า การเพิ่มขึ้นของราคาสินค้าอุปโภคบริโภคจะส่งกระทบโดยตรงต่อรายจ่ายด้านบริโภค (Matthieu & Peter, 2013) ของเกษตรกร และรายจ่ายที่เพิ่มขึ้นจะมีผลทำให้การชำระหนี้เกิดความล่าช้าหรือการผิดนัดชำระหนี้ ดังนั้นจำนวนหนี้ที่ต้องชำระจึงมีปริมาณเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ อีกทั้งเกษตรกรในจังหวัดพะเยายังมีพฤติกรรมการกู้ยืมเงินในระบบเพื่อนำมาชำระหนี้ นาน ๆ ครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับณัฐภัทร คำสิงห์วงศ์ และสุภาภรณ์ พวงชมพู (2558) ที่พบว่า เกษตรกรทำการกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินทุนอื่นเพื่อนำมาชำระหนี้

ประเด็นที่สาม: ความรู้ทางการเงินทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้และความเข้าใจทางการเงิน ทักษะหรือความเชี่ยวชาญทางการเงิน และทัศนคติทางการเงิน พบว่า มีความสัมพันธ์กับจำนวนหนี้ในระบบที่ค้างชำระ ซึ่งสอดคล้องกับสมฤทัย บัวกิ่ง และคนอื่น ๆ (2555) ที่พบว่า ความเข้าใจเกี่ยวกับการชำระหนี้จะส่งผลต่อการชำระหนี้ โดยเกษตรกรที่มีความรู้ความเข้าใจในการชำระหนี้จะมีการชำระหนี้ที่ดีกว่าเกษตรกรที่ไม่มีความรู้หรือความเข้าใจ ดังนั้นแนวทางสำหรับการแก้ไขปัญหาการค้างชำระหนี้ในระบบของเกษตรกรในจังหวัดพะเยา จำเป็นต้องมีการสร้างความรู้หรือความเข้าใจและทัศนคติที่ดีในการชำระหนี้ ด้วยการอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรในเรื่องความรู้ทางการเงินตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับหนี้ เนื่องจากการมีความรู้และทัศนคติทางการเงินที่ดี จะสามารถนำไปสู่ลักษณะนิสัยในการชำระหนี้ที่ดี ซึ่งท้ายที่สุดแล้วหนี้ที่ค้างชำระก็จะมีปริมาณที่ลดลง เพราะกลุ่มเกษตรกรมีความเข้าใจและตระหนักถึงผลกระทบจากการค้างชำระหนี้มากยิ่งขึ้นนั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการศึกษาจะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีทักษะหรือความเชี่ยวชาญทางการเงินอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้นภาครัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดอบรมหรือให้ความรู้ด้านการเงินและกฎหมายการกู้ยืม เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่มีความรู้และความเข้าใจทางการเงินและกฎหมายมากยิ่งขึ้น
2. จากผลการศึกษาจะพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีจำนวนค่าใช้จ่ายมากกว่าจำนวนหนี้ที่ต้องชำระ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรมีการจัดอบรมเรื่องการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่มีการควบคุมรายจ่ายที่ไม่จำเป็นและทำการจ่ายชำระหนี้ได้เพิ่มมากขึ้น

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2560). จำนวนผู้ขึ้นทะเบียนเกษตรกร. สืบค้นเมื่อ 8 มิถุนายน 2560, จาก <http://www.agriinfo.doae.go.th/year59/general/population/rfs58.pdf>
- ชยันต์ ต้นดีสวัสดิการ. (2556). *เศรษฐศาสตร์จุลภาค* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณัฐภัทร คำสิงห์วังษ์, และสุภาภรณ์ พวงชมพู. (2558). การวางแผนชำระหนี้ของเกษตรกรรายย่อยด้วยบัญชีครัวเรือน กรณีศึกษา ลูกค้าเกษตรกรธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาอ่างทอง อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*, 10, 81-92.
- ทิพย์ญา ภิรมย์, และบุษกร ถาวรประสิทธิ์. (2555). การผัดผ่อนชำระหนี้ของครัวเรือน: กรณีศึกษา อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช. สืบค้นเมื่อ 8 มิถุนายน 2560, จาก <http://www2.tsu.ac.th/ecba/UserFiles/%E0%B8%9A%E0%B8%B8%E0%B8%A9%E0%B8%81%E0%B8%A3.pdf>
- ธนาคารออมสิน. (2560). รายงานผลการศึกษากภาวะหนี้สินของครัวเรือนผู้มีรายได้น้อยของประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2560, จาก <https://www.gsb.or.th/getattachment/18ff544a-088d-40a5-8595-6ef0cc0a3973/รายงานผลการศึกษากภาวะหนี้สินของครัวเรือนผู้มีรายได้น้อยของประเทศไทย.aspx>
- นภาพร ลิ้มประพันธ์. (2553). *ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรในเขตจังหวัดสุโขทัย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- บุษกร ถาวรประสิทธิ์. (2555). *การเงินและการธนาคาร*. สงขลา: นำคิดบีโฆษณา.
- รัชนิกร วงศ์จันทร์. (2558). *การบริหารการเงินส่วนบุคคล* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: บุญศิริการพิมพ์.
- วัชรพล วิลาวรรณ, และสุภาภรณ์ พวงชมพู. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ทางการเกษตรของลูกค้านักค้าเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ. *แก่นเกษตร*, 43(1), 243-252.
- สมฤทัย บัวกิ่ง, พิณิจ ดวงจินดา, และอรจันทร์ ศิริโชติ. (2555). *ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระคืนเงินกู้ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองสงขลา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2560). รายได้และรายจ่ายครัวเรือนเกษตรกร ปี 2555-2559. สืบค้นเมื่อ 5 มิถุนายน 2560, จาก <http://www.oae.go.th/oaenew/OAE/>
- สุขใจ น้ำพุด, อนุชนาฏ เจริญจิตรกรรม, และสมนึก วิวัฒน์. (2557). *กลยุทธ์การบริหารการเงินบุคคล* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุदारตน์ พิมพ์รัตนกานต์. (2555). *การเงินส่วนบุคคล*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- Annageldy, A. (2016). Assessing sovereign debt default by efficiency. *The Journal of Economic Asymmetries*, 13, 100-113.

Kartik, B. (2008). Default, insurance, and debt over the life-cycle. *Journal of Monetary Economics*, 55, 752-774.

Matthieu, C., & Peter, F. (2013). Worker's debt, default and the diversity of financial fragilities. *Structural Changed and Economic Dynamics*, 27, 48-65.